

Nr 4.

Ankom till riksdagens kansli den 31 januari 1922 kl. 1 e. m.

Utlåtande angående verkställd granskning av riksdagsbibliotekets styrelse och förvaltning.

Enligt § 4 i den för bankoutskottet gällande instruktion har utskottet granskat riksdagsbibliotekets tillstånd och förvaltning. För sådant ändamål har utskottet tagit kännedom om den av styrelsen för riksdagsbiblioteket till utskottet avlämnade, till riksdagen ställda och härmed överlämnade berättelsen över bibliotekets förvaltning under år 1921; och har utskottet därvid icke funnit anledning till erinran.

Utskottet hemställer alltså,

att styrelsen för riksdagsbiblioteket må tillerkännas ansvarsfrihet för förvaltningen av riksdagsbiblioteket under år 1921.

Stockholm den 31 januari 1922.

På bankoutskottets vägnar:

K. J. GUSTAFSSON.

Vid detta ärendes behandling hava närvarit:
av första kammaren: herrar Gustafsson, Lindley, Öhngren, Strömberg, Vindahl, Berge, Bondesson och Bodin samt
av andra kammaren: herrar Gustafsson i Örebro, Bäcklund, Sommelius, Lovén, Kloo, Höglund och Wikström.

Riksdagsbiblioteket.

Biblioteksstyrelsens årsberättelse 1921.

Till riksdagen.

Jämlikt § 5 i stadgar för riksdagsbiblioteket får biblioteksstyrelsen härmed till bankoutskottet avlämna till riksdagen ställd berättelse över bibliotekets förvaltning under år 1921.

*Allmän
verksamhet.*

Bibliotekets egentliga verksamhet har under året kunnat ostört fortgå. Det har utan inskränkning hållits öppet enligt den i stadgarna för detsamma fastställda tiden. Utom de myndigheter och korporationer, för vilka biblioteket egentligen är avsett, har detsamma bland sina besökande och låntagare även haft att räkna tjänstemän från kommunala och andra institutioner samt ett icke ringa antal forskare. I icke obetydlig utsträckning har biblioteket tagits i anspråk av korporationer och enskilda, såväl svenska som utländska, för besvarande av frågor i litterära och administrativa angelägenheter. I ett från Kungl. Maj:t remitterat ärende rörande det officiella tryckets yttre anordning har riksdagsbibliotekarien haft att avgiva underdånigt yttrande. Likaledes har riksdagsbibliotekarien på uppdrag av styrelsen företagit en studieresa till Köpenhamn och vid den danska riksdagen tagit närmare kännedom om därstädes gjorda försök med bearbetning och dossierbildning av det parlamentariska trycket. Uppdraget föranleddes närmast av ett inom styrelsen väckt förslag rörande de nämnda försökens möjliga tillämpning på det parlamentariska trycket inom riksdagsbiblioteket. Frågan härom har sedan diskuterats vid flere av styrelsens sammanträden och har ävenledes varit föremål för överläggning med för saken intresserade ledamöter av riksdagen. Något avgörande härutinnan har emellertid ännu ej fattats.

Biblioteket har under året för sina lånesökande förmedlat lån från följande bibliotek och institutioner: Kungl. biblioteket, vitterhets-, historie- och antikvitetsakademiens bibliotek, handelshögskolans i Stockholm bibliotek, riksarkivet, Uppsala universitetsbibliotek, Lunds universitetsbibliotek och Göteborgs stadsbibliotek. I sin tur åter har biblioteket beviljat dylika förmedlingslån till: vitterhets, historie- och antikvitetsakademiens bibliotek, handelshögskolans i Stockholm bibliotek, Sveriges industriförbund, allmänna pensionsförsäkringsbolaget, riksarkivet, Stockholms stads arkiv, Stockholms stads kansli, Uppsala universitetsbibliotek, Lunds universitetsbibliotek, Göteborgs stadsbibliotek, samskolans i Åmål bibliotek samt ett antal utanför Stockholm boende enskilda forskare.

Antalet under året till utlåning framtagna volymer — häri ej inberäknade de ur referensbibliotekets samlingar begagnade — belöper sig till inalles 12,082.

Bibliotekets tillväxt under det gångna året omfattar 3,553 volymer i 2,344 band. Häri ingå såväl direkta inköp som ock förvärv på bytes- och gåvoväg. *Tillväxt.*

Förvärven genom byte hava huvudsakligen utgjorts av parlamentariskt tryck, officiell statistik, betänkanden o. dyl., i några fall, såsom beträffande utländska icke parlamentariska bibliotek, av litteratur i skilda ämnen.

Från svenska myndigheter och institutioner har biblioteket fått mottaga exemplar av utkommet officiellt och statsunderstött tryck. Från några kommittéer, som under året slutfört sina arbeten, har överlåtelse gjorts av diverse tryckalster.

I egenskap av givare hava dessutom följande in- och utländska institutioner, korporationer och enskilda ihågkommit biblioteket: Stockholm. Allmänna valmansförbundet. Arbetarinstitutet. Folkbildningsförbundet. Generalstabens litografiska anstalt. A.-B. Göteborgs bank. Handelshögskolan. Japanska legationen. Karolinska mediko-kirurgiska institutet. Konungariket Sveriges stadshypotekskassa. Kungl. biblioteket. Kungl. lantbruksakademien. Kungl. musikaliska akademien. Kungl. tekniska högskolan. Lifförsäkringsaktiebolaget Thule. Redaktionen av Landstormsmannen. Redaktionen av Nordisk tidskrift i organisation. Redaktionen av Svensk papperstidning. Redaktionen av Tidskrift för den svenska pensionsförsäkringen. Redaktionen av Tirfing. Riksbanken. Riksdagens interparlamentariska grupp. Skandinaviska kre-

- ditaktiebolaget. Stadsfullmäktige. Statens industrikommision. Stockholms handelskammare. Stockholms högskola. Stockholms stads brandförsäkringskontor. Stockholms stads statistiska kontor. A.-B. Stockholmssystemet. Svenska arbetsgivareföreningen. Svenska bryggareföreningen. Svenska föreningen för industriellt rättsskydd. Svenska försäkringsföreningen. Svenska handelsbanken. Svenska idoförlaget. Svenska landskommunernas förbund. Svenska läkarsällskapet. Svenska skogsvårdsföreningen. Svenska teknologföreningen. Svenska vattenkraftföreningen. Kungl. svenska vetenskapsakademien. Sveriges allmänna exportförening. Sveriges allmänna hypoteksbank. Sveriges industriförbund.
- Karlstad. Handelskammaren.
 Linköping. Stiftsbiblioteket.
 Lund. Mendelska sällskapet. Universitetsbiblioteket.
 Sundsvall. Stadsfullmäktige.
 Uppsala. Studentkåren. Universitetsbiblioteket.
- Bern. Bureau international de l'union télégraphique.
 Chicago. John Crerar library.
 Genève. Societé des nations. Bureau international du travail.
 Helsingfors. Socialstyrelsen. Statens centralbibliotek.
 Kristiania. Departementet för sociale saker. Kirke- og undervisningsdepartementet. Riksforsikringsanstalten. Det statistiske centralbyraa. Stortingets bibliotek. Universitetsbiblioteket.
- Köbenhavn. Bureau du Conseil permanent international pour l'exploration de la mer. Grosserer-Societetets Komite. Rigsdagens Bibliotek. Rigsdagens Bureau.
- Montevideo. Dirección general de estadística.
 Paris. Délégation du gouvernement élu de la République Irlandaise.
 Rom. Institut international d'agriculture.
 Tokio. Redaktionen av The Asian Review.
 Washington. Carnegie Endowment for international peace. Irish diplomatic mission. Library of Congress. The American institute of international law.
- Vasa. Svensk-Österbottniska samfundet.
 Åbo. Åbo akademis bibliotek.
- Almquist, Jan Eric, jur kand., Uppsala.
 Elofson, A., statskonsulent, Uppsala.

De Geer, Louis, Friherre, Leufsta bruk.
 Höckert, Robert, förste bibliotekarie, Stockhom.
 Jensen, Alfred, fil. doktor, Stockholm.
 Lindman, G., v. häradshövding, Jönköping.
 Melander, Nils, förste byråingenjör, Stockholm.
 Montgomery, Arthur, fil. doktor, Stockholm.
 Wikstrand, N. F. C., legationssekreterare, Stockholm.
 Åhlander, Fredrik, bibliotekarie, Stockholm.
 Östergren, Aug., statskonsulent, Stockholm.

Uti skrivelse till biblioteksstyrelsen den 18 oktober 1921, med *Lokalförhållanden.* tillägg av den 20 i samma månad, hemställde fullmäktige i riksgäldskontoret, huruvida icke någon del av den för riksdagsbiblioteket anvisade lokalen kunde tills vidare upplåtas för vissa riksdagens ändamål, för vilka lokaler ej kunde erhållas inom de utrymmen, som disponerades för riksdagens egen räkning.

Styrelsen, som med hänsyn till den av fullmäktige åberopade bristen på rum inom riksdagshuset för riksdagens egen räkning, icke ville motsätta sig, att viss del av den för biblioteket anvisade lokalen tills vidare och till dess densamma oundgängligen erfordrades för bibliotekets behov toges i anspråk för annat riksdagens ändamål, förklarade sig villig att avstå från det för styrelsen avsedda rummet, som skulle läggas till bibliotekets arbetslokaler, samt medgiva, att det längst i söder belägna rummet i bibliotekslokalen jämte därutanför liggande del av korridoren finge upplåtas för riksdagens behov.

Det härigenom anvisade lokalutrymmet har sedermera genom riksdagshusets värdskap tagits i bruk för riksdagens räkning.

I skrivelse till Konungen den 15 april 1921 tillät sig biblioteksstyrelsen erinra därom, att, sedan riksdagens bibliotek genom statsmakternas beslut vid 1918 års riksdag organiserats såsom centralt förvaltningsbibliotek, viktiga frågor återstode att lösa, genom vilka bibliotekets ställning till den centrala förvaltningen och dess bokväsen borde närmare ordnas. Styrelsen ville, med hänsyn till vad i sådant avseende blivit i det betänkande, som den 8 november 1913 avgivits av inom k. finansdepartementet tillkallade sakkunniga, och vilket legat till grund för statsmakternas nyssnämnda beslut, hemställa, att Kungl. Maj:t täcktes taga under prövning såväl vad de sakkunniga i sitt betänkande föreslagit som även andra, därmed sammanhängande frågor. Som sin mening önskade styrelsen uttala, att en lösning av berörda spörsmål bäst torde kunna *Organisations- och löneförhållanden.*

åvägbringas genom en samverkan mellan representanter för förvaltningen och riksdagsbiblioteket.

Genom nådigt beslut den 9 december 1921 bemyndigade Kungl. Maj:t riksdagsbibliotekarien att under samråd med vederbörande verkschefer, för statsdepartementens vidkommande expeditionsschefer, verkställa närmare utredning rörande den blivande överflyttningen till riksdagsbiblioteket av den centrala förvaltningens boksamlingar samt andra åtgärder, vilka äga samband med riksdagsbibliotekets organiserande såsom centralt förvaltningsbibliotek i enlighet med de av nämnda sakkunniga angivna grunder, och ville Kungl. Maj:t, sedan riksdagsbibliotekarien inkommit till Kungl. Maj:t med yttrande i ämnet, meddela de föreskrifter, som funnes erforderliga för genomförandet av statsmakternas beslut.

Dyrtidstillägg och tillfällig löneförbättring för år 1921 ha beviljats riksdagsbibliotekets tjänstepersonal i enlighet med de för statens ämbetsverk fastställda normer.

Sedan på grund av nådigt uppdrag 1902 års lönereglerngskommitté den 16 april 1921 avgivit betänkande rörande reglering av lönehållanden m. m. beträffande riksdagens verk, över vilket betänkande, i vad det angick riksdagsbiblioteket, styrelsen varit i tillfälle att avgiva yttrande till riksdagens bankoutskott, blev av 1921 års riksdag rörande nämnda lönereglering beslutat i huvudsaklig överensstämmelse med det framlagda betänkandet, varigenom alltså bestämmelserna beträffande löneförhållanden m. m. för riksdagens verk normerades i enlighet med de för statsdepartementen och vissa av centrala ämbetsverk fastställda grunder. Den nya regleringen innebär för bibliotekets vidkommande, utom förbättrade löneförhållanden för dess tjänstepersonal, bland annat de förändringar, att en av andre bibliotekarietjänsterna ombildats till en förste bibliotekariebefattning, och att i sammanhang därmed bibliotekschefens titel riksdagsbibliotekarie utbytt mot överbibliotekarie.

I sammanhang med den nya lönereglerngens genomförande hava, efter det biblioteksstyrelsen den 1 november avgivit yttrande, bestämmelser i fråga om övergång till de från och med den 1 januari 1922 gällande lönestaterna för ordinarie tjänstemän vid riksdagens verk utfärdats av delegerade för riksdagens verk den 5 november. Över förslag till tillägsbestämmelser till avlöningsreglementet för befattningshavare vid riksdagens verk och förslag till avlöningsbestämmelser för icke-ordinarie befattningshavare vid riksdagens verk, som ej hava arvode enligt stat, samtliga förslag framlagda av lönenämnden för riksdagens verk, har biblioteksstyrelsen den 27 december till nämnden avgivit utlåtande.

Inom bibliotekets styrelse och tjänstepersonal har under det gångna året följande förändringar inträffat.

*Styrelse och
tjänstepersonal.*

Den 25 mars 1921 avgick helt oväntat genom döden styrelsens aktade och avhållne ordförande, professorn och med. doktorn Knut Erik Ossian Kjellberg. Djup och smärtsam var den förlust, som härigenom drabbade biblioteket. Ej blott i egenskap av ordförande i dess styrelse grep Kjellberg in i dess verksamhet; personligen intresserade han sig för allt, som rörde dess utveckling och framgång. Svenskt bok- och biblioteksväsen var också ett av den bortgångnes käraste arbetsfält. På detta hade han nedlagt många års flit och möda, och frukterna härav hava ej uteblivit. Helt visst lär också komma att bekräftas sanningen av den hälsning, den sista som riksdagsbiblioteket sände sin avhållne styresman: »I böckernas värld ditt minne lever».

I ledigheten efter Kjellberg förordnade Kungl. Maj:t den 8 nästföljande april dåvarande suppleanten för ordföranden, regeringsrådet Gabriel Thulin att intill utgången av år 1921 vara ordförande samt professorn Nils Erik Alexanderson att under samma tid vara suppleant för ordföranden. I nådigt beslut den 9 december förnyades dessa förordnanden att gälla för tiden från och med den 1 januari 1922 till utgången av år 1925.

Enligt i stadgar för riksdagsbiblioteket intagen övergångsbestämelse, att val av ledamöter och suppleanter i styrelsen för riksdagsbiblioteket, som jämlikt § 4 första gången verkställas av riksdagen, avsåge tiden intill det styrelseval, som ägde rum närmast efter utgången av dåvarande period för val till andra kammaren, hade 1921 års riksdag att för sin del utse ledamöter och suppleanter i styrelsen för fyra-årsperioden 1922—25. Vid valet, som ägde rum den 7 juni, utsågos samtliga de förutvarande, d. v. s. till ledamöter: ledamoten av första kammaren, riksarkivarien Sam Clason och ledamoten av andra kammaren, folkskolläraren Emil Kristensson samt till suppleanter: ledamoten av första kammaren, överdirektören Ludvig Widell och ledamoten av andra kammaren, redaktören Arthur Engberg.

Styrelsen har under året sammanträtt inalles 11 gånger eller, med undantag av själva högsommaren, vid pass en gång varje månad.

Beträffande bibliotekets tjänstepersonal är att anföra följande. Den i sammanhang med den nya löneregleringen inrättade förste bibliotekarietjänsten anslogs jämlikt styrelsens beslut den 28 september till ansökan ledig bland bibliotekets andre bibliotekarier. Sedan såsom ensam sökande anmält sig andre bibliotekarien, fil. lic. Robert Höckert utsåg styrelsen den 18 november Höckert att från och med den 1 januari 1922 vara

förste bibliotekarie. Andre bibliotekarien Erik Winge har för fullgörande av offentligt uppdrag åtnjutit tjänstledighet under tiden 16—30 juni. Under semester har andre bibliotekarien Robert Höckert uppehållit riksdagsbibliotekariens tjänst. Såsom andre bibliotekarie hava under inträffande ledigheter varit förordnade dels amanuensen Åke Luthander, dels bibliotekarien vid Stockholms arbetarebibliotek Fredrik Åhlander. På därom gjord ansökan har amanuensen Åke Luthander entledigats från sin tjänst vid biblioteket från och med den 1 september. Till e. o. tjänsteman har, efter fullgjord, godkänd provtjänstgöring, den 18 november antagits fil. lic. Finn Olof Andreen.

*Utgivna
arbeten.*

Genom biblioteket har under året från trycket utgivits *Biblioteksstyrelsens årsberättelse 1920*, vilken tillställts vederbörande myndigheter, bibliotek och intresserade enskilda samt *Reglemente för riksdagsbibliotekets begagnande*, fastställt av biblioteksstyrelsen den 26 november 1920.

Stockholm den 11 januari 1922.

G. THULIN.

SAM. CLASON.

EMIL KRISTENSSON.

VILHELM GÖDEL.
